וממזרים (ד). פי' רוח צפונית שכותל שלה מושלך כלומר שאינה מסוכנת לרבי אליעזר: **וכתיב** צפון וימין וכו'. דזיגזור על ימין (ה) איכא למימר דימין ושמאל של מדם מיירי (הג"ה. ועוד נראה שמא (ו) מקבלא קמא אין להוסיף שבדרום ימין ולא נאמר לאכסדרה. שאין לה דופן רביעית: **אינה מסוכנת.** במחילה: **למעלה מן הרקיע.** ומהלכת את רוח צפון כנגו של רקיע: **לקובה.** אהל שכולו מוקף: **לקרן מערבית צפונית.** בלילה. שהמה לעולם מהלכת רוח צפונית בלילה ומן המערב היא פונה לצפון שכך הילוכה מן המזרח לדרום מן הדרום למערב וממערב לצפון: **ומחזרת אחורי כיפה.** דרך חלון: **הולך אל דרום.** היקף היום קרוי הילוך שהוא בתוך החלל ואת היקף הלילה קרוי סיבוב שהוא מקיף בתוך ויום לעולם מהלכת בדרום אפילו ביום קצר אינו מהלך פחות מרוח דרומית: **וסובב אל צפון בלילה.** אף בלילה קצרה של תקופת תמוז אינו סובב פחות מרוח דרומית: **פעמים מהלכתן.** ביום מרוח של תקופת תמוז שהיא יוצאה בקרן צפונית מזרחית ושוקעת בקרן מערבית צפונית: **פעמים סובבתן.** ביום קצר שהיא יוצאה בקרן מזרחית דרומית ושוקעת בקרן מערבית דרומית ומהלכת בלילה ג' רוחות: **אמאן לר' אליעזר.** שאמר לאכסדרה דומה: **ומזרים קרה זו רוח צפונית.** שהדופן מוחרת ופרוצה: **והאמרת רוח דרומית מעלה רציכיס.** וכאן אתה אומר רוח מזרחית מביאה מים: **הא דאמינא מערא בניחותא.** כל מן הדרום וכי אתיא בשפיכותא כל מן המזרח דכתיב מים במולק: **לא הוגשמה רוח דרומית.** שהיתה רגילה להביא רציכיס עוכים: **וכתיב צפון וימין.** אלמא ימין הוא דרום וכתיב ביה רעב: **אם אולרו הטוב.** וסיפא לתת מטר אלך: **ידריס.** בתפלתו יחזיר פניו לדרום: **וסימניך.** שלא תחליף: **דמלדד אלדודי.** (ב) מעט לצד דרום: **אדרימו.** שתהיו פונים לצד ירושלים משום דכתיב והתפללו אליך דרך ארצם דרך וגו' (מלכים א ח): **עד שאתה אומר לי.** שאני מזיק ועלי להרחיק את עצמי אני אומר לך שאתה מזיק: **לגלוגי הרדלי.** פרמי הרדליי: **מתני' חרוב וזקמה.** שרשיהם מרוכים: **כין מלמעלה.** שאחד מהן מלמעלן בגובה שיפוע הר והשני נשפולו: **כין מן הלד.** בקרקע שוה: **ונותן דמים.** לכיון דכרשות נטע שאינו מזיק עד זמן גדול לא חייבוהו חכמים לקוץ בלא דמים (בשביל הזיקא דיחיד: **גמ' שמחלידין.** לשון חלדה דהלכות שחיטה (חולין דף נב.). (ז)שהלכת מתחת לקרקעות הנוד: **הלכה כר' יוסי.** שעל הנזק להרחיק את עצמו: **בגירי דיליה.** היכא דמטי ליה הזיקא מתוך ידיו של מזיק ההיא דאמרי' בהכיח והעלייה (ב"מ דף קח.) הנהו בי תרי חד דייר עילאי וחד דייר תתאי איפחיה מעזיבה וכל דימת דמשי ידיה נפלי עליה דתתאי דכשנופלין מידו ממש על התחתון קרי ליה גירי דיליה וכי פסקי והדר נפלי (ג) לא קרי ליה גירי דיליה: **פאפי יונאה.** כך שמו על שם מקומו: **עלורי.** עוליר שומשמין לעשות שמן: **בגירי דיליה.** והכא נמי מידיהם הוא בא לו שמכח מכותיהם הוא מרעיד: **וכמה.** תנוד אפדנא דבעי אלרחוקי: כדנייד

אמר א עוס"ע ח"מ ס' לד סעיף כ בהג"ה:
שו ב מי"י ס"מ מהלי' כיח הכחירה הלי' ז סמג עשין קמו:
שו ג מי"י פי' מהלכות שכנים הלי' ז סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' קנה סעיף נב:
שח ד מי"י שם הלי' ה טוש"ע שם סעיף לח:
שט ה מי"י שם פי"ח הלכה ג סמג שם טוש"ע שם סעיף טו:

רבינו גרשום

עולם לאכסדרה הוא דומה. מה אכסדרה זו שיש לה ג' דפנות ולא יותר ומסוכנת כך העולם: ורוח צפונית. אין לה דופן ואינה מסוכנת: וכשחמה מגעת. שהלכה כל היום ועכשיו כשמגעת בלילה בקרן מערבית צפונית נכפפת באורו רוח צפוני שאינו מסוכך ועולה למעלה מרקיע: ור' יהושע אומר עולם דומה לקובה. כאהל הוא דומה. מה אהל זה מסוכנת לכל דפנותיה אף עולם מכל וכל מסוכן וכשחמה זורחת ביום ארוך זורחת ברוח צפונית מזרחית והולכת במזרח דרום עד שמגעת לקרן מערבית צפונית ספוך לחשיכה לקרן צפוני נכנסת בחלון א' בלילה ומקפת וחוזרת אחורי כיפה של עולם וסובב רוח צפונית כל הלילה שנאמר הולך אל דרום ביום בין ביומות החמה בין ביומות הגשמים. וכן הכי נמי סובב אל צפון בלילה בין ביומות החמה בין ביומות הגשמים: סובב סובב הולך אלו פני מזרח ומערב. שפעמים מסבבתן ביום קצר ששוקעת החמה בקרן מזרחית דרומית והולך כל היום על פני דרום ולא יוחר ובלילה נכנסת בקרן דרומית מערבית בחלון אחד וסובבת כל הלילה פני המערב ופני הצפון ופני המזרח עד קרן מזרחית דרומית. ופעמים מהלכתן ביום ארוך שזורחת חמה בקרן צפונית מזרחית והולכת כל המזרח ופני הדרום ופני המערב עד הלילה ובלילה נכנסת בקרן מערבית צפונית וסובבת כל הלילה פני הצפון עד קרן צפונית. מהלכתן ביום ומסבבתן בלילה: הוא היה אומר ר' אליעזר דהא ברייתא אתאן לטעמא דר"א דאמר עולם לאכסדרה הוא דומה: מן החדר תבוא סופה זו רוח דרומית. שרופן שלה אמצעי ופנימי דומה לחדר: סופה. סערה: ומזרים קרה זו רוח צפונית. שכל העולם ממזרים זרם מים לשם לפי שאין שם דופן והוא תהו ובהו ומים ואינה מסוכנת: קרה. תורף אבל אינו קריר כל כך. קרה תורף ממש: זו רוח מזרחית. שמרחיקין שם הגשמים להציק. רוח של ניחותא מעלי. בשפיכותא שבא בקשיות ודאי קשה כסופה: לא הוגשמה רוח צפונית. שלא ירדו גשמים לשם: על ימין. זו רוח דרומית: ורעב. משמע פעמים רעב פעמים שבע: ויאכל ולא שבעו. משמע לא שבעו לפי שלא הוגשמה: צפון. הוא שמאל כדפרישית לעיל: ידרים. כלומר לרוח דרומית: יצפין. יתפלל לרוח צפונית: שולחן בצפון. היינו עושר שיערוך שולחנו מחמת עושרו: ומנורה בדרום. היינו חכמה כדכתיב כי נר מצוה ותורה אור: שנאמר ארך ימים וגו'. האי קרא לא אתי לאשמעינן אלא דתורה שהיא חכמה יש בה נמי עושר וכבוד: דמצדד אצדודי. לא מכל וכל לרוח דרומית ולא מהכל לרוח מערבית: אדרימו. כלומר כשתחפללו חזרו פניכם לצד דרום שנאמר והתפללו (אליך) דרך ארצם: **פיסקא** והחרוב והשקמה נ' אמה. ששרשיהן הולכין הרבה: כין מלמעלה. שאם האילן עומד סמוך לבור והבור עמוק עד המים נ' אמה אינו מרחיק האם לאר מרחיק הכין מן הצד שאם הבור אין עמוק צריך להרחיק האילן מן הבור נ' אמה ותנא בין שהבור מלמעלה של אילן שהבור עומד במקום גבוה והאילן במקום נמוך ובין שהבור במקום נמוך והאילן במקום גבוה אם אין כ"ה אמה הרחקה מרחיק. והא לא קא מדיק ליה לבור כלל: ומלקין קרקעית של בור. הנך עצורי. שמבחשין ומעצרין את השומשמין כדי להוציא שמן:

עין משפט נר מצוה

שה א עוס"ע ח"מ ס' לד סעיף כ בהג"ה:
שו ב מי"י פ"מ מהלי' כיח הכחירה הלי' ז סמג עשין קמו:
שו ג מי"י פי' מהלכות שכנים הלי' ז סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' קנה סעיף נב:
שח ד מי"י שם הלי' ה טוש"ע שם סעיף לח:
שט ה מי"י שם פי"ח הלכה ג סמג שם טוש"ע שם סעיף טו:

מסורת הש"ס

ו) הולך אל דרום וסובב אל צפון חזר סובב סבב הולך הרוח וגו' ועל סביבותיו שב הרוח: קהלת א ו
2) מן החדר תבוא סופה וממזרים קרה מנשמת אל יתן קרח ורחב מים במוצק: איוב לז ט-י
3) מצפון זהב יאתה על אלוה נורא הוד:
איוב לז כב
4) הזלים חבב מביס וכסף בקנה ישקלו ישכרו צורף ויעשהו אל יסגדו אף ישתחוו: ישעיהו מד י
5) ויגזר על ימין ורעב ויאכל על שמאול ולא שבעו איש בשר זרעו יאכלו: ישעיהו ט יט
6) צפון וימין אתה בראתם תבור והרמון בשמך ירננו: תהלים פט יג
7) יפתח יי לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידך והלויתי גוים רבים ואתה לא תלוה: דברים כח יב
8) ארך ימים בימינה בשמאולה עשר וכבוד: משלי ג טז
9) ויאמר יי אלי מצפון תפתח הרעה על כל ישבי הארץ: ירמיהו א יד

גליון הש"ס

גמרא שמולת את הוהב. עי' יומות עב ע"ב תד"ה ולא: **רש"י** ד"ה ונותן בו' בשביל היזקא דיחיד. עיין לעיל דף יח ע"ב תוס' ד"ה ולו:

הגהות הב"ח

(א) נב' לת תולכי הטוב כומן שישראל שרוין על אדמתם כל"ל ותיכיס עוסים לעיני של מקום ושראל מתחן: (ב) רש"י ד"ה דמלדד אלדודי מטה לצד דרום: (ג) ד"ה בגירי דיליה וכו' והדר נפלי כגון דמגדרדי לא קרי ליה: (ד) תוס' ד"ה וממזרים קרה זו רוח צפונית פי' שמחל שלה כל"ל: (ה) ד"ה וכתיב וכו' על ימין ליבא להוכיח דאיכא לאימר כיכמין: (ו) כא"ד שמא דמקרא קמא אין לתיכיס שדרום ימין: (ז) ד"ה עני וכו' ולא אינגיי לחו לאקוקי וכו' אע"ג דבסמך וכו' נתחתומין ושל נגעין: (ח) בא"ד דהכא שאני משום דבאיסור וכו' מרא ומרא דמתי מרפי לאחרא: והוה דומיא דבור ע"כ הגה"ה:

מוסף רש"י

שלחן בצפון. כדכתיב (שמות כה) וכשלחן תתן על גלע נגלע, ומנורה בדרום. כדכתיב (שם) ואת המנורה נוכח השלחן (ושבים קמז.). עד שאתה אומר כו'. שפל המוקיע עצמו, הרחק אתה דכוריע מן מרגלי, שלף אתה נקרא מזיק (לעיל יח.). מרחיקין את האילן מן הבור. שכשרשן מתפשטין ונוקבין בטחלי הבור ומחלידין את הקרקע וכשהגלים נעלים (ב"מ קיט.) עשרים וחמש אמה. כך שיעור שכשרשן נמשכין והולכין ומקלקלין את כותלי הבור (לעיל יח.). **ובחרוב ובשקמה.** יש לכן שרשין יתירין ואריכין מאחר לוגנים (ב"מ קיט.). **ונותן דמים.** נותן כפל הבור דמי אילן לבעל האילן (לעיל כה.). **בין שהבור למעלה ואילן למטה.** שהאילן נמוך מן הבור, שקרקעית הבור למעלה מגרשי האילן. שהאילן נטוע בנקעה והבור בהר (שם). **שמחלידין את הקרקע.** ומעלין עפר ומקלקלין קרקעיתו של בור (שם). **מגדי ר' יוסי בגירי דידיה.** מלאים הכאים לו מיד נופו של כעל הבית ממש (לעיל כב.) אע"ג דאמר על הגיזק לברחיק את עצמו, הני מילי היכי דאתה עצמו מזיקו, כגון שילן ובור, שבשעת נטיעתו אינו מזיקו אלא הפרשים נדילין ומתפשטין מאילנו לאחר זמן, אבל היכי דאתה עצמו מזיקו חוזק כו תלי מוהה הוא אלא נרמא דזיקון הוא דמיפטר אלא מזיק ממש הוא ואתה מיבעי לעולם עד רשן שוגג ומאיד (ב"מ קיט.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com